

Reimerswaal: hotspot voor technische innovatie

Wist je dat er in de gemeente Reimerswaal tal van bedrijven gevestigd zijn die koploper zijn als het gaat om technische innovaties?

Neem Lamb Weston, die met hun nieuwe fabriek in Kruiningen de toon zetten voor de rest van hun wereldwijde onderneming. Of Meijer Potato, die in hun *high tech* laboratoria aardappelrassen veredelen. Maar ook

andere ondernemers zijn dagelijks bezig met slimme technische oplossingen het werk voor andere ondernemers sneller, beter of efficiënter te maken. Je leest er alles over in deze OVR Nieuws.

De zomer staat weer voor de deur. Daarom wensen we alle ondernemers en inwoners van de gemeente Reimerswaal een heerlijke zomer toe. Of je nou op vakantie gaat of lekker door blijft werken – geniet ervan!

IN DIT NUMMER:

- Voorwoord 2
- Gemeente Reimerswaal 3

- EMT Engineering 4
- Meijer Potato 5
- Yerseke Engine Services 6

- Veerhoek Koel- en Elektrotechniek 7
- Lamb Weston 8

Dankzij techniek gaat 't sneller en efficiënter

Het is mooi om te zien hoeveel OVR-leden investeren in technische innovaties in hun bedrijf of zelf techniek ontwikkelen. Ook bij Sinkegroep zijn we hier volop mee bezig. Onze machines beschikken over de nieuwste technieken als het gaat om recyclen, slopen of om onze infra-projecten te kunnen realiseren. We schaffen nieuwe machines aan en geven bestaand materieel een update of upgrade. Daardoor gaat het werk sneller, makkelijker en efficiënter. Waar je twintig jaar geleden voor veel handelingen nog je kraan uit moest stappen om bouten los te draaien of slangen aan te sluiten, gaat dat tegenwoordig hydraulisch. Gelukkig gaan deze innovaties niet ten koste van de arbeidskrachten. Ons bedrijf groeit, daarom verrichten we meer werk met hetzelfde aantal mensen, dankzij de techniek!

Uit deze nieuwsbrief blijkt wederom dat er volop ondernemerschap is in de gemeente Reimerswaal. Dat merken we ook in ons bestuur. Onlangs zijn twee nieuwe ondernemers toegetreden: Remco Scheele van Zeeland Bedrijfswagens en Johan Witte van TMC Wonen. Welkom bij de club! Ze zijn meteen actief van start gegaan en

dat zie je terug in onze volle agenda. Ook voor volgend jaar hebben twee leden toegezegd ons bestuur te komen versterken. Daarover meer in de volgende OVR Nieuws.

Fris bloed geeft een boost aan onze club. Zo stond er voor 14 juni een bedrijfsbezoek aan het prachtige

Customer Centre van New Holland in Zedelgem op het programma. Daarna reisden we af naar Gent, voor een interessante en gezellige afsluiting van de dag. Ook voor het najaar zijn er alweer plannen. Mijn oproep is dan ook: schrijf je vooral in en ga mee. Want de OVR is pas een succes als we het samen doen, met het bestuur én onze leden!

De zomervakantie staat voor de deur. Voor sommige ondernemers breekt er nu een wat rustigere periode aan, voor anderen is dit juist de piek van het jaar. Wat de komende maanden je ook brengen gaan, namens het bestuur wens ik je een mooie zomer toe. Graag tot ziens bij onze volgende bijeenkomsten!

Wilco Sinke
Voorzitter OVR

Bezoek New Holland fabriek & Gent 14 juni

Afgelopen vrijdag 14 juni vertrokken we – na een bak koffie bij TMC Kruiningen – samen met de bus naar de fabriek New Holland landbouwmachines in Zedelgem; met dank aan de Gebr. Weststrate.

Het was prachtig om in de grote fabriek rond te kijken en uitleg te krijgen over de nieuwe innovaties. We kregen daar ook een lunch aangeboden. Daarna naar Gent voor een mooie rondleiding en heerlijk diner in Brasserie Pakhuis. Al met al een mooi georganiseerde dag!

Energy hub – dé oplossing voor netcongestie?

Netcongestie. Ook in de gemeente Reimerswaal lopen ondernemers aan tegen de grenzen van het elektriciteitsnet. Wethouder Nico van der Hoest organiseerde daarom stakeholdersessies met bedrijven uit de gemeente. Het resultaat: de gemeente maakt een onderzoek mogelijk naar de kansen voor een energy hub in Reimerswaal.

Wethouder Nico van der Hoest vertelt eerst hoe de plannen voor een energy hub zijn ontstaan: "Uit één van deze stakeholdersessies kwam een oproep van bedrijven als Kotra en Adri & Zn om te onderzoeken of er wellicht ruimte te creëren is op het elektriciteitsnet op bedrijventerrein Olzendepolder. Die ruimte kan ontstaan door als ondernemers samen op te trekken. Later hebben zich daar bedrijven aan de Korringaweg bij aangesloten. Deze bedrijven staan voor grote uitdagingen als het gaat om verduurzaming, omdat ze meer elektriciteit nodig hebben dan er op het net in Zeeland beschikbaar is. Daardoor kunnen bedrijven voorlopig geen nieuwe of grotere grootverbruikersaansluiting krijgen."

Laadcapaciteit

"Een deel van deze bedrijven krijgt op relatief korte termijn te maken met zogenaamde Zero Emissie Zones. Daardoor hebben zij geen andere keus dan hun wagenpark te verduurzamen. Dat doen ze door het inzetten van elektrische bestelbussen en vrachtwagens. Voor het opladen van deze voertuigen is elektrische capaciteit nodig, die nu – en in de komende tijd – dus niet beschikbaar is. Ook kunnen bedrijven hun bedrijfsvoering niet verder elektrificeren en verduurzamen. Als gemeente hebben we toegezegd een haalbaarheidsonderzoek te financieren naar een collectieve energie-oplossing: een

energy hub. Op 5 juni ondertekenden we daarvoor een overeenkomst met de deelnemende bedrijven."

De energie slim verdelen

Adviesbureau ZEBRA gaat het onderzoek uitvoeren. "Ze beginnen met het verzamelen van verbruiksgegevens van alle bedrijven. Aan de hand daarvan worden individuele energieprofielen opgesteld. Die energieprofielen worden vervolgens op elkaar gelegd, waardoor er een

gezamenlijk energieprofiel van alle deelnemende bedrijven ontstaat. Daaruit zal blijken op welke momenten er nog ruimte is op het net, en op welke momenten het knelt. Daarna wordt gekeken welke oplossing daar het beste bij past. Een mogelijkheid is een groepscontract, waarbij alle gecontracteerde vermogens van de bedrijven samen worden gevoegd en er afspraken worden gemaakt over wie er op welk moment stroom afneemt. Ook gezamenlijk investeren in meer lokale energie-opwek of -opslag – bijvoorbeeld met een batterij – is mogelijk. ZEBRA brengt dus een advies uit over de beste oplossing en zal een bijbehorende business case uitwerken. Daarna zijn de bedrijven zelf aan zet om er een vervolg aan te geven."

Groepsfoto van de kick-off. Van links naar rechts: Bram Verwijs (Krijn Verwijs), Marijn Meijboom (Van de Velde), Sander Veltmaat (ZEBRA), Marnix Boone (G&B), José van Egmond (Burgemeester), Nico van der Hoest (Wethouder), Ida Sinke (Kotra), Erik de Koeijer (Kotra), Craig Savy (ZEBRA), Jacco van Burg (Adri & Zn.), Josine van Dijk (ZEBRA), Jan de Koster (Adri&Zn.), Luc Helmendach (gemeente Reimerswaal)

Veelzijdig technisch ontwerp bureau

Ruim tien jaar geleden kwam de droom van Bert-Jan de Voogd uit: een eigen zaak beginnen. Hij had jarenlang ervaring opgedaan als engineer en wilde met die kennis en ervaring zelf aan de slag. Dat deed hij eerst vanachter de keukentafel en sinds 2023 heeft hij een eigen loods op bedrijventerrein De Poort. Inmiddels vormt hij een team met Hubert de Vos en hij hoopt EMT Engineering in de toekomst flink uit te kunnen breiden.

Bert-Jan heeft de meest uiteenlopende opdrachten: voor constructiebedrijven, machinebouwers en gereedschapmakers. Zo heeft hij onlangs voor een aanhangwagenfabriek diverse aanhangwagens geconstrueerd met een laadvermogen tot 3.500 kilo. "Daarvoor heb ik alle onderdelen getekend, gerubriceerd en een systeem gemaakt voor alle revisies. Door alles te standaardiseren, is er voor mijn klant veel inkoopvoordeel mogelijk. Een ander voorbeeld is een bordes dat ik heb ontworpen voor een bedrijf in Canada.

Bert-Jan de Voogd (r) met Hubert de Vos.

Dat is een staalconstructie voor in een fabriek waar een machine op komt te staan. Ook de bijbehorende transportbanden hebben we getekend en alles hier laten produceren. Daar komen heel veel berekeningen bij kijken."

Ontwerp en advies

Bij de meeste opdrachten van Bert-Jan gaat het om maatwerk. "Voor een grote supermarktketen in de VS hebben we een afhaaloket voor boodschappen ontworpen. Dan maak ik niet alleen de tekeningen, maar

adviseer ook over de te gebruiken materialen, hoe het in elkaar gezet moet worden en ik denk mee over de beste manier om het naar de VS te transporteren. Door onze enorme brede kennis, kunnen we echt nieuwe dingen creëren. En door onze ervaring in de techniek, weten we ook precies waar alle elektronica aan moet voldoen om alles goed te laten werken. Daar maken we dan een pakket van eisen voor."

Uitdagende opdrachten

Bert-Jan vindt het leuk om grensverleggend bezig te zijn. Wat anderen voor onmogelijk houden, daar zet hij graag zijn tanden in. "Zo zijn we nu bezig met het ontwerpen van een staalconstructie op een dak van een fabriek. We proberen het zo te ontwerpen, dat de constructie zelf meedragend wordt. Het is nog een voorstudie – we laten het nu door een bouwnorm-erkend bureau doorrekenen. We hopen natuurlijk dat het haalbaar is en we onze plannen aan de klant kunnen presenteren!" Al deze mooie opdrachten doet Bert-Jan inmiddels samen met een groep zzp'ers, die in zijn eigen werkplaats prototypes bouwen of zelf constructies maken. "Het zou mooi zijn als ik EMT Engineering nog verder uit kan bouwen, bijvoorbeeld met een nieuw kantoorpand bij de loods. Zo blijft er altijd wat te dromen."

De nieuwe loods van EMT in De Poort in Rilland.

Guus Heselmans

Veredelen van aardappelen barst van de techniek

De naam is onlosmakelijk verbonden met Rilland: Meijer Potato. Al sinds 1920 is deze onderneming hier actief en inmiddels is de vierde generatie Meijer eigenaar. Het bedrijf heeft diverse locaties in Nederland en Frankrijk, en dochterbedrijven in Engeland, Polen, Turkije en Spanje. Er werken 85 mensen. Meijer Potato is een veredelingsbedrijf, dat pootgoed verhandelt van zo'n twintig aardappellrassen in zestig landen.

In Rilland werk Guus Heselmans als R&D Director. Hij vertelt over de activiteiten in Rilland: "We veredelen hier aardappelen om verbeterde rassen te vermarkten. Bij veredeling maak je een kruising tussen een vader en moeder. Door diverse goede eigenschappen bij elkaar te brengen, krijg je een nog beter 'kindje'. In onze laboratoria hebben we veel kennis van genetica en dna."

De beste combinatie

Dat kruisen klinkt vrij simpel, maar de ontwikkeling van een nieuw ras duurt zo'n zevenjaar. Guus: "Uit onze *gene pool* kiezen we de beste oudercombinaties. Bij de eerste selectie uit honderdduizenden zaden, valt al 93% af omdat ze belangrijke eigenschappen missen. Bij aardappelveredeling komt veel techniek kijken. De dna-analyse wordt door hoogwaardige apparaten gedaan in ons laboratorium. Ook het beoordelen van onze proefveldmon-

sters gebeurt door machines. Die zijn ontwikkeld door RMA Techniek, ook een Zeeuws bedrijf. Die machines kunnen de knollen digitaal analyseren, waardoor heel gerichte informatie beschikbaar is."

Wetgeving, resistentie en klimaat

"Bij de ontwikkeling van een nieuw ras is de behoefte van de afnemers heel belangrijk", vervolgt Guus. "Want onze aardappelen groeien over de hele wereld, in verschillende grondsoorten en in zeer diverse klimaten. Daarbij speelt wet- en regelgeving ook een rol: bijvoorbeeld hoeveel bemesting of gewasbescherming is toegestaan. Zaken als resistentie tegen bepaalde ziektes is dan van belang en waar de aardappel uiteindelijk voor wordt gebruikt. Want voor een tafelaardappel zijn andere rassen geschikt dan voor friet of chips. In Zeeland is veel frietindustrie,

hier is onze Lady Jane een opkomend ras. Dit ras doet het goed bij verschillende weertypes en heeft resistentie tegen de aardappelziekte. Terwijl de Melody een heel geschikt ras is als tafelaardappel.

Guus vertelt tot slot dat Meijer Potato wereldwijd in de top vijf zit van aardappelveredelaars. "In Zeeland zijn we de enige. We werken nauw samen met afnemers, want de aardappelen die wij leveren moeten goed aansluiten bij hun gebruik. Daar leren we ook weer van, waardoor we nog beter kunnen inspelen op de vraag uit de markt. Je ziet, we moeten het echt samen doen."

Veredelen met hoogwaardige technologie.

Overnames én investeren in duurzaamheid

Al sinds 1990 is Yerseke Engine Services dé plek waar je moet zijn voor Caterpillar- en John Deere-scheepsmotoren. Inmiddels is de onderneming ook actief in Krabbendijke, Antwerpen, Oostenrijk en Roemenië, en zijn er zo'n honderdvijftig medewerkers in dienst. Naast de grondleggers, Jan en Ida de Braal, zitten ook twee zonen in de zaak. Een van hen, Willem, vertelt over de laatste ontwikkelingen bij de YES Groep.

Willem werkt nu twintig jaar bij YES. "Eerst in Yerseke, maar al na een paar jaar ben ik onze onderneming in Roemenië gestart. Daar richten we ons op de binnenvaart op de Donau, en Zeevaart op de Zwarte Zee. Sinds tien jaar hebbe we ook een service punt in Oostenrijk. Zo hebben we een servicedekking gecreëerd voor onze klanten uit onder andere Zeeland en Antwerpen, vanaf de Noordzee tot de Zwarte Zee. Onlangs hebben we in Roemenië nog een bedrijf overgenomen, samen met een andere Nederlandse partner. Die onderneming is gespecialiseerd in scheepselectro. Zo kunnen we onze diensten voor de scheepvaart nog verder uitbreiden."

Nieuwe locatie Antwerpen

De YES Groep is in deze regio eveneens volop aan het uitbreiden. Dat komt mede omdat dochteronderneming Antwerpen Diesel Repair (ADR) op zoek moest naar een nieuwe locatie. Willem: "We hebben toen een firma in de Antwerpse haven

Willem de Braal bij het plaatsen van een nieuwe scheepsmotor in de haven van Antwerpen.

overgenomen met een eigen kaai. Zij zijn gespecialiseerd in de bouw van autoscheepskranen en scheepsreparaties boven de waterlijn. Voor ons een nieuwe tak van sport, maar mooi te combineren met alles wat we al doen voor onze klanten in Antwerpen. De schepen die bij ADR bijvoorbeeld een emissie-vriendelijke motorwissel krijgen, liggen hier vaak wel vier tot zes weken. Nu kunnen we dat combineren met andere werkzaamheden. Bovendien kregen we door deze overname een nieuw klantenbestand erbij."

GreenPower Engine

Daarnaast is de YES Groep volop aan het investeren in duurzaamheid. "We lopen voorop als het gaat om de emissietransitie. Zo hebben we de 'GreenPower' in ons assortiment: een

Caterpillar-motor met een emissie-reducerend systeem. De GreenPower heeft ons YES-team zelf ontwikkeld en is gecertificeerd in onze eigen testfaciliteit te Yerseke. We zijn nu dus ook producent. Deze motor voldoet aan de nieuwste emissie-eisen, waardoor schepen met ons product minder uitstoot creëren. De GreenPower geeft ons echt een voorsprong op onze concurrenten en de vraag ernaar is boven verwachting hoog. Het was voor ons een hele investering en risico, maar dat is gelukkig goed uitpakend. Dat is belangrijk voor toekomstige investeringen om nieuwe producten verder te verduurzamen. Het werk bij onze onderneming is dus heel uitdagend, vooral voor mensen met een passie voor techniek. Zij mogen altijd contact met ons opnemen!"

Uitzicht uit het kantoor locatie Antwerpen.

Specialist in koel, kouder, koudst!

De afgelopen twintig jaar is Veerhoek Koel- en Elektrotechniek uit Kruingingen flink gegroeid. Naast oprichter Jankees Veerhoek, werken ook zijn beide zonen en nog vier anderen in de onderneming. Zoon Wouter vertelt waarin het bedrijf is gespecialiseerd en hoe ze hun serviceniveau hoog houden.

"We werken zowel voor particulieren als zakelijke klanten", begin Wouter. "Bij koudetechniek gaat het om koelcellen, vriescellen en waterkoelingen voor bijvoorbeeld mosselen en oesters. Die hebben een constante temperatuur van tien graden nodig. We hebben een zeer divers klantenbestand: van de bakker, slager of een restaurant die producten willen koelen tot grote loodsen voor fruit- en aardappeltelers. We kijken ter plekke wat er nodig is om de juiste temperatuur te realiseren en stellen aan de hand daarvan een pakket van eisen op. De benodigde compressoren laten we bouwen. Die zetten wij vervolgens bij de klant in elkaar: van de leidingen tot de elektra – alles wat nodig is om het systeem optimaal te laten werken."

Natuurlijke koudemiddelen

Ook in deze branche gaan de technische ontwikkelingen snel, vertelt Wouter. "Je hebt chemische koudemiddelen, maar die worden langzaam maar zeker uitgefaseerd. Daarvoor in de plaats komen natuurlijke koudemiddelen, zoals CO₂, ammoniak of propaan. Het proces blijft hetzelfde, maar je hebt er andere materialen voor nodig en het vergt andere kennis. Deze nieuwe technieken zorgen voor forse investeringen – zeker bij kleine ondernemers. Maar mogelijk wordt dit over een jaar of tien verplicht, dus op enig moment zal iedereen hierop moeten overstappen." Veerhoek verzorgt niet alleen de

installatie van de koudetechniek, maar ook de service en het onderhoud. "Daar staan we ook om bekend: onze snelle en goede service. In warme maanden plannen we minder reguliere opdrachten in, zodat we voldoende ruimte hebben om storingsen op te lossen. Mijn tip is: zorg dat je bij warm weer je condensor goed schoonhoudt. Zo voorkom je problemen."

Airco's voor particulieren en bedrijven

De onderneming heeft ook particuliere klanten. Wouter. "Daarbij gaat het voornamelijk om airco's, die installeren we onder een andere naam: Verhage & Veerhoek Klimaattechniek. Daarvoor werken we namelijk samen met onze compagnon Joost Verhage. We kijken ter plekke bij onze klanten welke oplossing het beste bij hun huis past. Willen ze alleen koelen of ook verwarmen, en gaat het om bestaande bouw of nieuwbouw? Overigens bieden we ook klimaattechniek aan onze zakelijke klanten aan. Dat zijn heel andere type airco-installaties. Vooral in kantoren komt de plek waar je zo'n airco hangt heel nauw, want niemand wil de hele dag in een koude luchtstroom werken. Wil je advies over onze dienstverlening? Bel me dan gerust!"

Het team Verhage & Veerhoek.

Nieuwe fabriek vol technische innovatie

In Kruijningen wordt deze zomer een nieuwe fabriek van Lamb Weston in gebruik genomen, speciaal voor diepgevroren aardappelproducten. Er worden tal van nieuwe machines, boordevol innovatieve techniek, voor ingezet. Christian Langeweg was eindverantwoordelijke voor de bouw. Zijn collega Roel Becker neemt in het Vertical Start Up team de discipline techniek voor zijn rekening. "Bijzonder dat we dit in Zeeland kunnen realiseren."

De nieuwbouw in Kruijningen gaat leiden tot een energie-efficiënter productieproces.

"Veel innovatieve toepassingen zorgen voor het laagste energie verbruik mogelijk. Ook gaan ze verspilling tegen in de breedste zin van het woord", vertelt Roel. "Dat doen we onder meer door warmte te hergebruiken. Bij het voorbakken van de friet komt veel hitte vrij. Die slaan we op en gebruiken we elders, bijvoorbeeld bij het verwarmen van onze kantoren en bij het blancheren van de aardappelen. We hebben hiervoor, speciaal voor deze fabriek, een nieuw systeem ontwikkeld." Christian vult aan: "Een ander voorbeeld is het toepassen van optische techniek. Dat zijn machines die aardappelen – en

later in het proces frietjes – beoordelen. Die machines gebruikten we vroeger ook al, maar zij worden steeds beter. We zetten ze nu op een slimme manier achter elkaar, waardoor we veel efficiënter met onze grondstoffen omgaan."

Koploper zijn

Lamb Weston investeert om meerdere redenen in innovatieve oplossingen. Roel: "Onze klanten vragen erom en bovendien willen we graag vooroplopen als het gaat om energiebesparing. Verder willen we zoveel mogelijk friet maken van zo weinig mogelijk aardappelen. Want door klimaatverandering moeten we zuinig zijn op de beschikbare grondstoffen." Christian vervolgt: "Deze nieuwe fabriek staat vol nieuwe machines en daarom is de productielijn op een andere manier opgebouwd. Daarbij hebben we goed gekeken naar de behoeften van onze medewerkers. Niet alleen als het gaat

om looproutes en veiligheid, maar ook naar de warmte in de fabriek. Fijne werkomstandigheden betekent duurzaam omgaan met je personeel."

Teamwork

Wat is de grootste uitdaging bij het bouwen van zo'n nieuwe fabriek? Roel: "We moeten het samen doen: als team bij Lamb Weston en met al onze externe partners en leveranciers. Iedereen die komt kijken, is erg onder de indruk van wat we aan het bouwen zijn. Om straks iedereen goed z'n werk te kunnen laten doen, zijn we nu al aan het opleiden. Zo kunnen de huidige en nieuwe operators de machines goed leren kennen en weten te bedienen. Alle kennis die we tijdens deze bouw opdoen, delen we straks weer met onze vestigingen elders in de wereld. Met deze nieuwe fabriek wordt deze locatie een van de grootsten van Lamb Weston. Daar mogen we best trots op zijn!"

De nieuwe fabriek staat vol met nieuwe machines.